

формування взаємної поваги, терпимості й порозуміння між громадянами, які зі зброєю в руках захищають Батьківщину, цивільним населенням, тимчасово переміщеними особами і громадами, які їх приймають, тими, хто залишається в Україні, і тими, хто виїхав за її межі» (Кравченко О., 2022; Слюсаревський М., 2022).

Визначальне рішення про історико-культурну складову освітнього процесу ухвалило Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. Національне Агентство конкретизує, що університетська автономія не є релевантним обґрунтуванням для відмови від відповідних освітніх компонентів або для їх перенесення до вибіркових дисциплін. Заклад вищої освіти несе відповідальність за якість власних освітніх програм та моральний обов'язок – формувати патріота своєї країни. Йдеться не лише про фахову підготовку, а й про всебічний гармонійний розвиток особистості здобувачів вищої освіти, їхню громадянську позицію і патріотизм, тобто виконання світоглядних завдань вищої освіти (Кравченко О., 2022).

Отже, в умовах війни перед закладами вищої освіти постали нові складні завдання, пов'язані з соціальним вихованням студентів з метою надання їм психологічної підтримки, їх адаптації до реалій життя, залучення до суспільних процесів, що відбуваються в країні, формування громадянської ідентичності та критичного мислення.

Янченко Т. В., Кобзєва А. М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА БАТЬКІВ ТА ЇХ УЧАСТЬ У ВПРОВАДЖЕННІ ІНКЛЮЗІЇ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

За твердженням фахівців з інклюзивної освіти, сім'я є основним компонентом соціальної адаптації дитини і саме сім'я повинна забезпечити їй належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, морального і духовного розвитку. Сім'я є

прикладом моралі та психологічної підтримки дитини у сучасному суспільстві.

Сім'я – це мікросоціум, де продукуються моральні риси дитини, її ставлення до людей, поняття про природу міжособистісних відносин. І це, безсумнівно, не можна оминати як в діагностичній, так і в подальшій корекційній роботі з дитиною з проблемами в розвитку (Дичківська І., 2013: 3). *Основні функції сім'ї*: відтворююча, виховна та господарсько-побутова.

1. *Відтворююча функція* поєднана з необхідністю продовження людського роду як біологічного виду. У значній кількості зарубіжних країн, і в Україні також, ця функція зазнає загострення: скоротилась чисельність одружень, зменшилась народжуваність, посилюється процес старіння народонаселення.

2. *Виховна функція* визначає, як проходить процес виховання, які ставитимуться першочергові завдання. Збереження родинних традицій – це те, на що має спиратися сім'я у складні часи історичних перебудов.

3. *Господарсько-побутова функція* тісно перекликається з виховною функцією. Із самого початку створення сім'ї подружжя бере на себе певні обов'язки одне перед одним (Дичківська І., 2013: 4).

Процес формування й зростання дитини з особливими потребами можливо поділити на етапи:

I етап соціалізації – входження дитини в соціум. Першим щаблем соціалізації дитини є адаптація її в сім'ї.

II етап соціалізації – перебування дитини у навчальному закладі. Неабияку роль повинна виконувати тактовність педагогів, їх повага до дитини з особливими освітніми потребами, цю роль мають узяти на себе члени родини.

III етап соціалізації – адаптація дитини та її сім'ї у суспільстві (встановлення контактів та віднаходження сімей зі схожими проблемами) (Дичківська І., 2013: 6).

Які ж властивості відзначають сім'ї і що має несприятливий вплив на розвиток дітей? Науковці вирізняють такі їх види:

1. *Неблагополучна сім'я.* Всередині родинних стосунків таких сімей має місце невідповідність у судженнях та

переконаннях щодо влаштування сім'ї, намір добиватися мети за рахунок притягнення чужої праці; прагнення підкорити власній волі іншого.

2. *Конфліктні сім'ї*. Це родини, в яких батьки не мають жодного наміру звільнитися від власної владі.

3. *Сім'ї з недостатнім виховним ресурсом*. Неповні сім'ї або з недостатнім загальним рівнем розвитку батьків, у яких неосвіченість або недостатність виховання не може допомогти дітям у навчанні.

4. *Педагогічно некомпетентні сім'ї* (де домінують вигадані чи архаїчні поняття про дитину, послух, неактивність) (Дичківська І., 2014: 6).

Під час впровадження освітньо-виховного процесу з дітьми з психофізичними порушеннями неодмінно потрібно враховувати особливості розвитку: труднощі мовленнєвої комунікації, соціальну інфантильність, несформованість соціально-побутової компетентності, емоційного розвитку, порушення поведінки, нечіткі уявлення про систему поведінки, порушення загального психічного розвитку та ін. (Дичківська І., 2014: 8).

Беручи до уваги усе сказане, *ключовою метою родинного виховання є*: 1) формування звичок позитивної поведінки; 2) позитивна оцінка дитини та адекватна оцінка її діяльності (що зробила? чого навчилася? як виявила себе?); 3) сприятливий психологічний клімат сім'ї.

Відомо, що, перш за все, необхідно звертати увагу на те, що діти, насамперед, вбирають та навчаються тим речам, з якими стикаються у своєму житті.

Отже, навчання дітей з особливими освітніми потребами повинно передбачати введення їх у загальну діяльність разом із дітьми нормативного розвитку, починаючи вже з дошкільного віку. Найголовнішою ціллю цього процесу є формування нової філософії суспільства, державної політики щодо дітей з особливостями психофізичного розвитку та їхніх сімей. Внаслідок цього має проводитись робота з розвитку емоційної сфери дітей з особливими потребами, на розрізнення реакції на почуття та поведінку людей, опанування норм етикету та правил спілкування, що зароджуються в родині. Усе це має

неспростовне значення в інтеграції та соціалізації дитини з особливими освітніми потребами. Психологічна допомога батькам повинна допомогти у зрушенні та руйнуванні зайвої стіни, на якій зранена психіка батьків вирізьбила слова: «Моя дитина не така як усі, вона гірша». Ця гіркота та розчарування вигаснуть тоді, коли з'являться перші успіхи у дитини.

Янченко Т. В., Правило М. М.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Інтеграція вітчизняної освіти у європейський соціокультурний простір, її реформування на засадах особистісно-орієнтованого підходу, прагнення до всебічного розвитку учнів потребує пошуку індивідуальних підходів до навчання та формування компетентностей дітей. Система вітчизняної освіти довгі роки ділила дітей на звичайних та дітей з обмеженнями у здоров'ї, які практично не мали змоги здобути освіту та реалізувати свої можливості нарівні зі здоровими дітьми. Тому у цьому контексті є актуальною проблема діяльності організаційно-педагогічних засад інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Останнім часом дедалі більше пропонується інноваційних підходів до навчання та виховання дітей із особливими освітніми потребами.

Вивчаючи досвід зарубіжних педагогів, зокрема вперше відкривши новації німецьких педагогів Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, С. Русова звернула увагу на напрямок роботи з питань інтеграції в суспільстві і серед дітей, і серед дорослих. Вона вважала, що всі діти (всіх верств, діти здорові й дефективні) – обов'язково підлягають процесу виховання. Як неодмінну умову результативності виховання С. Русова розглядала той факт, що «дефективні» діти не мають жити ізольовано.

Проблема інклюзивної освіти була означена у багатьох працях таких вчених Л. Виготського, О. Запорожця,